

ANALELE PUTNEI

XVI

2020

2

SUMAR

CUVÂNT ÎNAINTE	5
MONAH ALEXIE COJOCARU, Însemnări de pe tipărituri slave din biblioteca Mănăstirii Putna	7
ALEXANDRU PASCAL, Un nou manuscris al copistului Prohor de la începutul secolului al XVII-lea	27
ȘTEFAN S. GOROVEI, File uitate din biografia unui egumen putnean.....	33
MONAH ALEXIE COJOCARU, Broderiile de la Mănăstirea Putna (sec. XV–XVI). Caracteristici și comparații.....	47
SERGIU IOSIPESCU, Domnul Moldovei și Marele Turc – ultima bătălie a campaniei din 1462	75
NAGY PIENARU, OSMAN SERGEAN, Mărturii despre mănăstiri și călugări din Țările Române în documente turcești din a doua jumătate a veacului al XVI-lea.....	103
ALEXANDRU PASCAL, Cu privire la manuscrisele copistului moldovean Teodor Mărișescul de la Mănăstirea Neamț.....	123
EMIL DRAGNEV, Frescele de la biserica Sf. Gheorghe din Hârlău și cea de-a doua fază a picturii murale din Moldova lui Ștefan cel Mare.....	165
*	
FIȘIER BIBLIOGRAFIC (XII)	207
LISTA AUTORILOR	211
ABREVIERI	213

THE ANNALS OF PUTNA

XVI

2020

2

CONTENTS

FOREWORD.....	5
MONAH ALEXIE COJOCARU, Notes on Slavic Printed Books from the Library of Putna Monastery	7
ALEXANDRU PASCAL, A Novel Manuscript by Scribe Prochorus Dating from the Beginning of the 17 th Century	27
ȘTEFAN S. GOROVEI, Pages oubliées de la biographie d'un higoumène de Putna	33
MONAH ALEXIE COJOCARU, The Embroideries from Putna Monastery (15 th –16 th Centuries). Characteristics and Comparisons	47
SERGIU IOSIPESCU, The Prince of Moldavia and the Grand Turk – the Last Battle of the 1462 Campaign	75
NAGY PIENARU, OSMAN SERGEAN, Testimonies about Monasteries and Monks from the Romanian Principalities Found in Turkish Documents from the Second Half of the 16 th Century	103
ALEXANDRU PASCAL, About the Manuscripts of Moldavian Scribe Teodor Mărișescul from Neamț Monastery	123
EMIL DRAGNEV, The Frescoes of the “St. George” Church in Hârlău and the Second Phase of Wall Painting in Moldavia during Stephen the Great	165
*	
UPDATED BIBLIOGRAPHY (XII)	207
LIST OF AUTHORS.....	211
ABBREVIATIONS	213

CUVÂNT ÎNAINTE

Acest număr al revistei „Analele Putnei” adună între copertele sale studii recuperate. Acestea au fost citite la reuniunile organizate de Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” în anii trecuți, dar, din rațiuni felurite, nu au putut vedea lumina tiparului la momentul potrivit: Monah Alexie Cojocaru, *Însemnări de pe tipărituri slave din biblioteca Mănăstirii Putna* („Colocviile Putnei”, XVIII, 2016), Alexandru Pascal, *Două manuscrise necunoscute ale copistului Prohor pentru Mănăstirea Sucevița* („Colocviile Putnei”, XVIII, 2016)¹, Ștefan S. Gorovei, *File uitate din biografia unui egumen putnean* („Colocviile Putnei”, XX, 2017), Monah Alexie Cojocaru, *Școala de broderie de la Mănăstirea Putna (sec. XV–XVI). Caracteristici și comparații* („Colocviile Putnei”, XXI, 2018)², Sergiu Iosipescu, *Domnul Moldovei și Marele Turc – ultima bătălie din campania de la 1462* („Colocviile Putnei”, XXII, 2019), Nagy Pienaru, *Știri despre mănăstiri, preoți și călugări din Țările Române în documente turcești din veacul al XVI-lea* („Colocviile Putnei”, XXII, 2019)³, Alexandru Pascal, *Cu privire la moștenirea manuscrisă a copistului moldovean Teodor Marișescu de la Mănăstirea Neamț* („Colocviile Putnei”, XXIII, 2019)⁴, Emil Dragnev, *Frescele de la Sf. Gheorghe din Hârlău și cea de-a doua fază a picturii murale din Moldova lui Ștefan cel Mare* („Colocviile Putnei”, XXIII, 2019)⁵. Sumarul este completat de partea a XII-a a fișierului bibliografic, care înmănușează titluri de lucrări consacrate lui Ștefan cel Mare și vremii sale.

*

Activitatea Centrului de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” a fost marcată în acest an de organizarea celei de-a XXIV-a ediții a „Colocviilor Putnei” (3–4 septembrie 2020). Noutatea acestei ediții a fost includerea unei secțiuni de muzicologie. Lucrările simpozionului s-au desfășurat online, prin intermediul platformei Zoom, fiind coordonate din Sala de conferințe a Centrului Cultural „Mitropolit Iacov Putneanul” de la Mănăstirea Putna. În plan editorial, prioritară a fost, ca și până acum, pregătirea pentru tipar a revistei „Analele Putnei”, din care s-au publicat cele două numere corespunzătoare tomului XV, 2019.

REDACȚIA

¹ Se publică aici, cu un titlu modificat.

² Se publică aici, cu un titlu modificat.

³ Se publică aici, cu un titlu modificat și beneficiază și de contribuția doamnei Osman Sergean.

⁴ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

⁵ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

FIȘIER BIBLIOGRAFIC (XII)

Ștefan ANDREESCU, *Prestigiul Mariei de Mangop la Putna*, în **SMIM**, XXX, 2012, p. 261–265.

Emanuel ANTOCHE, *Quelques considérations en marge de l'expédition du roi Jean Ier Albert en Moldavie (août–octobre 1497)*, în **AIIX**, XLIX, 2012, p. 35–54.

Valentin CONSTANTINOV, *Noi documente originale din arhiva mitropoliei Moldovei înstrăinată la 1686 și o istorie a mănăstirii Putna într-un pergament din secolul al XVIII-lea*, în vol. *Retrospecții medievale. In honorem Professoris emeriti Ioan Caproșu*, ediderunt Victor Spinei, Laurențiu Rădvan, Arcadie M. Bodale, Iași, 2014, p. 141–154.

Ovidiu CRISTEA, „Prieten prietenului și dușman dușmanului”: colaborări militare moldo-otomane în domnia lui Ștefan cel Mare, în vol. *Putna, ctitorii ei și lumea lor*, p. 75–84.

Aurelian DĂNILĂ, *Ștefan cel Mare și neamul Rahmaninovilor (140 ani de la nașterea marelui compozitor)*, în „Akademos”, 2013, 2 (29), p. 134–137.

Marius DIACONESCU, *Peșitorii nepoatei lui Ștefan cel Mare în 1517. Despre căsătoria lui Alexandru cu fiica lui Bartolomeu Drăgfi*, în **AIIX**, XLIX, 2012, p. 55–70.

Ieromonah DOSOFTEI Dijmărescu, *Observații privitoare la refacerea Mănăstirii Putna la mijlocul secolului al XVII-lea*, în vol. ***Aut viam inveniam aut faciam. In honorem Ștefan Andreescu***, editori Ovidiu Cristea, Petronel Zahariuc, Gheorghe Lazăr, Iași, 2012, p. 521–544.

Demir DRAGNEV, *Cu privire la apariția în Rusia moscovită a unor opere publicistice provenite din spațiul românesc (sfârșitul secolului al XV-lea)*, în „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane «Gheorghe Șincai»”, V–VI, 2002–2003, p. 213–221, reluat în **RIM**, 2003, 1–2 (53–54), p. 38–45, și în idem, *Istorie și civilizație medievală și modernă timpurie în Țările Române. Studii și materiale*, Chișinău, 2012, p. 136–146, urmat de ***Addenda, O nouă interpretare a legendei despre Roman și Vlahata***, p. 146–147.

Idem, *Politica lui Ștefan cel Mare în ținuturile de est („de margine”) ale Moldovei*, în idem, *Istorie și civilizație medievală și modernă timpurie în Țările Române. Studii și materiale*, Chișinău, 2012, p. 123–131, urmat de ***Addenda, O dispută istoriografică: apărătoria hotarelor Moldovei lui Ștefan cel Mare a fost țărănimea liberă sau nobilimea (boierimea) ?***, p. 131–135.

Idem, *Preliminariile instaurării domniei lui Ștefan cel Mare*, în idem, *Istorie și civilizație medievală și modernă timpurie în Țările Române. Studii și materiale*,

Chișinău, 2012, p. 88–105, urmat de **Addenda**, *Noi studii consacrate domniei lui Ștefan cel Mare*, p. 105–107.

Idem, *Ștefan cel Mare între omagiere și interpretare. Ancheta „Contrafort”*, în „Contrafort”, XI, 2004, 3–4 (113–114), reluat în idem, *Istorie și civilizație medievală și modernă timpurie în Țările Române. Studii și materiale*, Chișinău, 2012, p. 148–153, urmat de **Addenda**, *Unele aprecieri ale personalității lui Ștefan cel Mare*, p. 153–154.

Idem, *Ștefan cel Mare – protector al Creștinătății ortodoxe*, în „Destin Românesc”, III (XIV), 2008, 4 (56), p. 41–49, reluat în idem, *Istorie și civilizație medievală și modernă timpurie în Țările Române. Studii și materiale*, Chișinău, 2012, p. 108–118, urmat de **Addenda**, *Ștefan cel Mare-Împărat (interpretări istoriografice)*, p. 118–122.

Emil DRAGNEV, *Programul iconografic al sistemului de boltire al naosului bisericii **Înălțarea Cinstitei Cruci** din Pătrăuți*, în vol. *Retrospecții medievale. În onorem Professoris emeriti Ioan Caproșu*, ediderunt Victor Spinei, Laurențiu Rădvan, Arcadie M. Bodale, Iași, 2014, p. 169–204.

Valentina EȘANU, *Înalți demnitari ai lui Ștefan cel Mare: pârcălabi ai cetăților de margine*, în „Enciclopedia. Revistă de Istorie a Științei și Studii Enciclopedice”, 2013, 1 (4), p. 80–98.

Eadem, *Luca Arbore în misiuni diplomatice ale lui Ștefan cel Mare*, în „Akademos”, 2013, 4 (31), p. 136–141.

Eadem, *Raporturile lui Ștefan cel Mare cu marea boierime în primii ani de domnie*, în „Akademos”, 2012, 4 (27), p. 132–134.

A. G. GERTSEN, *Молдавия и княжество Феодоро в 1475 г.*, în „Античная древность и средние века”, 35, 2004, p. 226–240.

Gheorghe GONȚA, *Statutul politico-juridic al Țării Moldovei față de Înalta Poartă în timpul domniei lui Ștefan cel Mare*, în „Revista de Științe Socio-Umane”, 2013, 2 (24), p. 3–10.

Gabriel HEREA, *Maria Asanina Paleologhina și tezaurul simbolic bizantin*, în *Monumentul*, XIII, partea a 2-a, *Lucrările Simpozionului Național „Monumentul – Tradiție și viitor”*, ediția a XIII-a, Iași, 2011, volum coordonat de Mircea Ciubotaru, Aurica Ichim și Sorin Iftimi, Iași, 2012, p. 221–236.

Sergiu IOSIPESCU, *La începutul confruntării Țării Românești sub Vlad Tepeș cu Imperiul Otoman*, în vol. ***Aut viam inveniam aut faciam. In honorem Ștefan Andreescu***, editori Ovidiu Cristea, Petronel Zahariuc, Gheorghe Lazăr, Iași, 2012, p. 59–78.

Andrei KRASNOJON, *О находке некогда утерянных строительных плит XV в. Из крепости Белгорода*, în „Tyragetia”, s.n., VII (XXII), 2013, 2, p. 81–88.

Lucian-Valeriu LEFTER, *Răzeși și legende. Imagine și document*, în vol. *Putna, ctitorii ei și lumea lor*, p. 107–122.

Emil LUPU, *Drum, oraș și hotar între Țara Moldovei și Țara Românească*, în vol. *The Steppe Lands and the World Beyond Them. Studies in Honor of Victor Spinei on His 70th Birthday*, Editors Florin Curta, Bogdan-Petru Maleon, Iași, 2013, p. 569–598.

Ioana MANTA-COSMA, *Iulie 1904, Putna – sărbătoare sufletească ? Microlecturi, microistorii. Un fragment din viața lui Gala Galaction*, în „Caiete de Antropologie Istorică”, X, 2011, 1 (18), p. 97–105.

Daniela MARCU ISTRATE, *Contribuții arheologice la istoria românilor din Transilvania: biserica Sfânta Paraschiva din Feleac*, în AT, XXIII, 2013, p. 191–210.

Arno MENTZEL-REUTERS, *Der Kreuzzug des Deutschen Ordens zum Dnjestr (1497). Protokoll einer Katastrophe*, în vol. *The Steppe Lands and the World Beyond Them. Studies in Honor of Victor Spinei on His 70th Birthday*, Editors Florin Curta, Bogdan-Petru Maleon, Iași, 2013, p. 743–760.

Bogdan MURGESCU, *O nouă reglementare de pace moldo-otomană în 1481 ?*, în idem, *Țările Române între Imperiul Otoman și Europa creștină*, Iași, 2012, p. 28–34.

Dumitru NASTASE, *Despre broderiile sârbești de la Mănăstirea Putna*, în vol. *Putna, ctitorii ei și lumea lor*, p. 11–26.

Paul Daniel NEDELOIU, *The First Logofăt of Stephen the Great: Dobrul and His Family*, în „Istros”, XVIII, 2012, p. 305–322.

Tamara NESTEROV, *Aspecte controversate ale etapelor formării arhitecturii cetății Hotinului*, în „Arta”, *Arte Vizuale. Arte Plastice. Arhitectură*, 2011, 1, p. 39–48.

Șerban PAPACOSTEA, *Polonia și Moldova față cu primejdia otomană în a doua jumătate a secolului al XV-lea, opțiuni divergente și convergente: o însemnare a lui Filippo Buonaccorsi Callimachus*, în vol. *Aut viam inveniam aut faciam. In honorem Ștefan Andreescu*, editori Ovidiu Cristea, Petronel Zahariuc, Gheorghe Lazăr, Iași, 2012, p. 31–34.

Virgil PÂSLARIUC, „Enigma” anului 1473, în vol. *Retrospecții medievale. In honorem Professoris emeriti Ioan Caproșu*, ediderunt Victor Spinei, Laurențiu Rădvan, Arcadie M. Bodale, Iași, 2014, p. 477–494.

Nagy PIENARU, *Moldova și Imperiul Otoman. Solia lui Ștefan cel Mare din 1485*, în vol. *Putna, ctitorii ei și lumea lor*, p. 85–98.

Liviu PILAT, *Cruciada din 1487, moment de cotitură în relațiile moldo-polone*, în vol. *Putna, ctitorii ei și lumea lor*, p. 65–74.

Idem, „Redeatis ad corporis unitatem”. *Problema Moldovei inferioare la sfârșitul domniei lui Ștefan cel Mare*, în vol. *Aut viam inveniam aut faciam. In honorem Ștefan Andreescu*, editori Ovidiu Cristea, Petronel Zahariuc, Gheorghe Lazăr, Iași, 2012, p. 91–100.

Angela POPOVICI, Corneliu POPOVICI, *Impactul regimului administrativ asupra politicii funciare a lui Ștefan cel Mare*, în „Administrarea Publică”, 2012, 3 (75), p. 9–13.

Andrei PROHIN, *Voievodul căzut de pe cal: o ipostază a suveranului în cronici*, în „Buletin Științific. Revistă de Etnografie, Științele Naturii și Muzeologie”, 2012, 17 (30), p. 64–74.

Voica Maria PUȘCAȘU, Nicolae N. PUȘCAȘU, *Mănăstirea Dobrovățului. Monografie arheologică și istorică*, Editura Mitropolit Iacov Putneanul – Editura Doxologia, f. l., 2012, 190 p. + planșe.

Putna, ctitorii ei și lumea lor, București, 2011, 248 p.

Constantin REZACHEVICI, *Între Plonini și Bucovine (secolele XIV–XV). Probleme de geografie istorică*, în vol. *Retrospecții medievale. In honorem Professoris emeriti Ioan Caproșu*, ediderunt Victor Spinei, Laurențiu Rădvan, Arcadie M. Bodale, Iași, 2014, p. 547–564.

Adrian Andrei RUSU, *Zurgălăi de Nürnberg pe cădelnița lui Ștefan cel Mare de la Mănăstirea Putna (1470)*, în vol. *Aut viam inveniam aut faciam. In honorem Ștefan Andreescu*, editori Ovidiu Cristea, Petronel Zahariuc, Gheorghe Lazăr, Iași, 2012, p. 591–612.

Alexandru SIMON, *Crusading at the Time of the Hungarian Royal Elections of 1490. Between Matthias Corvinus' Succession and John Albert's Moldavian Campaign*, în vol. *Between Worlds: The Age of the Jagiellonians*, Edited by Florin Ardelean, Christopher Nicholson and Johannes Preiser-Kapeller, Frankfurt am Main, 2013, p. 195–214.

Idem, *Valahii și cruciada la mijlocul anilor 1460*, în **AHX**, XLIX, 2012, p. 15–34.

Irina-Andreea STOLERIU, *Tabloul votiv al lui Ștefan cel Mare din biserica Sf. Nicolae Domnesc din Iași și sursele sale de inspirație*, în *Monumentul*, XIII, partea a 2-a, *Lucrările Simpozionului Național „Monumentul – Tradiție și viitor”*, ediția a XIII-a, Iași, 2011, volum coordonat de Mircea Ciubotaru, Aurica Ichim și Sorin Iftimi, Iași, 2012, p. 207–219.

Maria Magdalena SZÉKELY, *Cuvântul pentru zidirea Sfintei Mănăstiri Pângărați și figura ctitorului ideal în Moldova secolelor XV–XVI*, în **SMIM**, XXXI, 2013, p. 275–298.

Eadem, *La vie littéraire au Monastère de Poutna jusqu'au XVIIIe siècle*, în „*Transylvanian Review*”, XXI, Supplement 1, 2012, *One Hundred Years Since the Birth of Emil Turdeanu*, Edited by Ioan-Aurel Pop, Ana Dumitran, Jan Nicolae, Cluj-Napoca, 2012, p. 123–146.

Sergiu TABUNCIC, *Историографические образы нации: карта Молдавского княжества в период правления Штефана чел Маре (1457–1504)*, în „*Akadosmos*”, 2012, 4 (27), p. 127–131.

(Maria Magdalena Székely)